

PAMFIL BILȚIU

Descânțece

De mana vacilor:

Pui înt-on vas fărină de mălai, pui sare, le amesteci și descânți:

Să luă ră Mândraia,
Di la casa ii,
Di la masa ii,
Tăt cântându-să,
Tăt văietându-să.
Nime'-n lume n-o aude,
Nime'-n lume nu o vede,
Numa Maica Sfântă,
Din poarta ceriului,
De-a dreapta Tatălui.
-Ce te cânti tu, Mândraie?
Ce te vaieti?
-Cum nu m-oi cânta?
Cum nu m-oi văieta?
Că m-ajunsără moroii,
Cu moroaiele,
Rânitorii,
Cu rânitoarele,
Dobitocii,
Cu dobitoacele,
Cu poalele sufulcate,
Cu donițele de brâu legate,
Cu turmana di la sate.
În ciurdă m-o băgat,
În ciurdă m-o cotat,
Acolo m-o aflat.
Acasă m-o cotat,
Acolo m-o aflat.
Pă gură mi s-o băgat,
De pământ m-o aruncat.

Laptele mi l-o luat,
Groștioru' mi l-o-mpuținat.
Cu untu' pă cap s-o uns,
Mana mi o dus.
Bună de nimică m-o lăsat,
De picioare-mproșcătoare,
De gură horcăitoare
Și de cap aruncătoare.
-O, nu plânje,
Nu te cânta,
Că de cornu' de-a dreapta te-oi lua,
La izvoru' lui Iordan te-oi adăpa,
Frunză galbână-i cina,
Groștioru', laptele și mana ta
Înapoi or înturna.
Multă, ca mierea,
Groștioru' ca palma.
Descântecu-i di la mine,
Leacu-i di la Dumnezeu.

Fărina trebe pusă să roieze pă ie, până a nu să scula păsările, să n-o mănânce, până a nu răsări soarile. Apoi trebe luată și dată la vacă.

Gâta Aurelia, 66 ani, Merișor, 1978.

Descântec de deochi

Pui apă neîncepută înt-on pahar. Țâpi în apă nouă cărbuni aprinși și numeri îndărăt de la nouă la unu. Și descânți:

S-o luat Maria,
Di la casa ei,
Di la masa ei.
Să dusă pă cale,
Pă cărare,
Până la on loc,
La mijloc.
Acolo s-o 'tâlnit
Cu nouăzăci și nouă de muroi.
Cu nouăzăci și nouă de strigoi,

Cu nouăzăci și nouă de diochitori,
Carnea să i-o mânânce,
Sânjele să i-l beie,
În beteșig s-o leșe.
Nime' -n lume nu o văzut-o,
Numa Maica Sfântă,
Din poarta ceriului.
La ea s-o coborât.
-O, Marie, ce te cânti?
Ce te vaiți?
-O, Măicuță Sfântă!
Cum nu m-oi cânta?
Cum nu m-oi văita?
Că m-am dus di la casa me,
Di la masa me.
M-am dus pă cale,
Pă cărare,
Până la on loc,
La mijloc.
Acolo m-am 'tâlnit
Cu nouăzăci și nouă de muroi,
Cu nouăzăci și nouă de strigoi,
Cu nouăzăci și nouă de diochitori,
Carnea să mi-o mânânce,
Sânjele să-m' beie,
Zi de beteșug să-m' leșe.
-Nu te cânta, Marie,
Nu te văieta,
Că io cuțat de șatră,
În mâna dreaptă oi lua
Și țâie ț-oi descânta.
-Mereț', voi, nouăzăci și nouă de muroi,
Cu nouăzăci și nouă de strigoi,
Cu nouăzăci și nouă de diochitori,
În marea mărilor.
Acolo este-on pește mare.
Carnea i-ț' mânca,
Sângele i-ț' bea.
La Mărie 'mică nu i-o fo',
Mică să nu-i fie.
Ceas bun,

Ceasul lui Dumnezeu.

Din apă îi dai să beie. Din ce-o rămas îi pui pă obraz, pă mâhuri și la inimă. De-i lângă mine i-o azvârlesc în ochi și ce rămâne o țâp pă streșina căsî, să meargă diochiu' cum mere apa. Paharu' îl pui p-on scaon cu fundu-n sus sub masă.

Zah Maria, 82 ani, Urmeniș, 2002.

Descântec de adus orânda pă sus.

Aduci apă neînceptută di pă roata morii. Serbi apa înt-on ulcior. Da trebe să ai o cămeșă de-a lui, oriceva sămn de la el ca să-nvârtești cu ele o vârtelniță. Vârtelnița o-nvârtești îndărăpt și zâci:

Nu-nvârtesc vârtelnița,
Că îl învârtesc pă Ion,
Să nu steie-n loc,
Cum nu stă apa-n foc.
Nu-i da, Doamne, loc și stare,
Niciun miez de alinare.
Nu-i da nici fată frumoasă,
Nici văduvă rămasă,
Până la mine a vini
Și cu mine a grăi.

Vârva Titiana, 63 ani, Dragomirești, 1980.

Descântec de speriat

Luăm bucățele din paiete de la o măturică, o ștergură și un cuțitaș. Aieste le porți păste beteag și zâci:

Un spăriet,
Doi spărieți,
Tri spărieți,
Patru spărieți,
Cinci spărieți,
Șasă spărieți,
Șapte spărieți,

Opt spărieți,
Nouă spărieți,
Spărietu' de mamă,
Spărietu' de tată,
Spărietu' de frați,
Spărietu' de surori,
Spărietu' de vecini,
Spărietu' de streini,
Spărietu' de mătă,
Spărietu' de câne,
Spărietu' de tunet,
Spărietu' de fulger,
Spărietu' de trâncotit
Și de bontănit,
Spărietu' de tăt feliu.
Ieși, duh necurat,
Din carne,
Din oasă,
Din măduvă,
Din cioante,
Din creierii capului,
Din umerii obrazului,
Cu mătura mătura-te-oi,
Cu cuțātu' rade-te-oi,
Cu ștergura șterge-te-oi,
On pod mare fece-te-oi,
În Marea Roșie arunca-te-oi.
Acolo să piei,
Să răspiei,
Cum piere roua de soare,
Scopitu di su' picioare.

Gâta Aurelia, 70 ani, Merișor, 1981.

Balade

Mândra lecuită

Vai de mine ce-i aici?
La tăț' fagu-s câte cincii.
La fagu' dingă cărare,
Zace mândru' de lingoare,
Da la capu-i cine șede?
Drăguța măieran verde.
Numa iè așè zâcè:
-Hei, tu, mândriorule,
Ori te scoală, ori tu mori,
Mie-m' umblă pețitori.
-Hei, tu, mândruluța, mè,
Pleacă-te și mă sărută
Și te du și te mărită,
Di la noi a tria sat,
Să fii noră cu bănat,
Că și eu m-oi însura,
Aproape de casa ta.
Și-oi hori și-oi șuiera
Și ți-oi rumpe inima.
Când ți'-oi traje cu ochiù',
Rău te-a durea sufletu',
Când ți'-oi traje cu gura,
Rău te-a durè inima.
Da-u-ar, mândră, Dumnezău,
Să fie pă gându' meu,
Când îi mere la fântână,
Anie-ț' zgarda-n vârghină,
Să-ț' culeg măjelile
Și să-ț' port inelile,
Să fie pă placu' meu,
Să-m' treacă de doru' tău.

Bud Ana, 55 ani, Breb, 2016.

Sora otrăvind fratele

Mere-o pruncă, pă o luncă,
Și-on voinic pă cel colnic.
Prunca mere tăt horind
Și voinicu' șuierând.
Jos, la iarbă s-o lăsat
Și-atâta s-o sărutat,
Până noaptea i-o apucat.
Și de-acolo s-o sculat.
Văzui iarba jos lăsată,
Prunca tânără strâcată,
Văzui iarba jos târâtă,
Pruncă tânără amăgită.
-Haida, bade, și mă iè,
Num' usca inima așè.
-Io, pruncă, nu te-oi lua,
Până tu îi otrăvi
Pă frate-tău Viorie,
Ce-o vinit din cătănie.
-Cum focu' l-oi otrăvi?
Că nu știu ce-i otrava,
Nici nu știu în ce i-o da.
-Meri, în grădină, la mă-ta,
Că ieri on șerpe, acolo, sta.
Din gură pară îi cură,
Din coadă verin picură.
Iè macău' de-a dreapta
Și canceu de-a stânga.
Cu macău' îl lovește,
Cu canceu' sprijonește,
Pă frate-tău-l otrăvește.
-Să trăiești, frăținu' meu,
Cu vin roșu, marmazău,
L-o trimăs fărtatu' tău.
-Mulțămim, soruca mè,
Mulțămim, că nu l-oi bè,
Că nu-i vin roșu, marmazău,
C-acela-i potopu' meu.
-Să-nchinăm a doua oară,
Să trăiești, frătiucu' meu,

Cu vin roșu, marmazău,
Ți l-o trimăs fãrtatu' tãu.
-Mulțãmim, soruca mè,
Mulțãmim, c-amu l-oi bè,
Dacã ți voia di acè.
Iè, de-acolo, s-o luat,
Tãt pã ulicioara largã
Și cu inimioara-ntreagã.
-Haida, bade, și mã iè,
Nu-m' usca inima-așè.
-Io, pruncã, nu te-oi lua,
Cã tu când ti-i supãra
Și cu mine-i face așa,
Cã tu când ti-i mânìe
Și cu mine-i face așè.
Iè, de-acolo, s-o luat,
Tãt pã ulicioara strãmtã
Și cu inimioara friptã.
Nici-s cu frãtiucu-n casã,
Nici-s cu badea la masã,
Numa sãngurã-s rãmasã.

Ungur Carolina, 60 ani, Ungureni, 1974.